

Naturverdier og biologisk mangfold i et reguleringsplanområde ved Jønnbu på Lifjell, Bø kommune (Telemark)

Tom Hellik Hofton

Ekstrakt

På oppdrag for Bø kommune har BioFokus (ved Tom H. Hofton) utført en enkel undersøkelse av biologisk mangfold i planområdet for utbygging ved Jønnbu på Lifjell i Bø kommune (Telemark).

Formålet har vært å avklare evt. arealer med viktige naturverdier i planområdet.

Planområdet er dels sterkt påvirket av nyere tekniske inngrep, dekkes dels av fattige og trivielle vegetasjonstyper, og har mest yngre skog uten naturskogs kvaliteter.

En mindre naturtypelokalitet med (sterk) lokal verdi (C til B-) er avgrenset og beskrevet (rik granskog, bekkekløft, men med svakt utviklete naturskogs kvaliteter).

Samlet sett har området små naturverdier, men naturtypelokaliteten er å betrakte som et lokalt viktig område.

Nøkkelord

Lifjell
Bø kommune (Telemark)
Biologisk mangfold
Naturtyper

Omslag

FORSIDEBILDER
Øvre: Frodig høgstaudegranskog
Midtre: Hogd trasé i området
Nedre: Jønnebu
(fotos: Tom H. Hofton)

LAYOUT (OMSLAG)
Blindheim Grafisk

ISSN: 1504-6370

ISBN: 978-82-8209-154-1

BioFokus rapport 2011-18

Tittel

Naturverdier og biologisk mangfold i et reguleringsplanområde ved Jønnbu på Lifjell, Bø kommune (Telemark)

Forfatter

Tom Hellik Hofton

Dato

6.6.2011

Antall sider

13 sider

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder denne rapporten "levende" linker.

Oppdragsgiver

Bø kommune

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.

Andre BioFokus rapporter kan lastes ned fra:
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO

Telefon 22 95 85 98

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Forord

På oppdrag for Bø kommune (ved Kari Verpe Hynne) har BioFokus gjennomført en enkel undersøkelse av et nærmere spesifisert reguleringsplanareal ved Jønnbu på Lifjell ifbm planlagt utbygging i området. Alle deler av prosjektet (feltarbeid, rapportskrivning, fotos) er utført av Tom H. Hofton.

Oslo, 6.6.2011.

Tom H. Hofton
BioFokus

Innhold

FORORD	3
1 INNLEDNING OG BAKGRUNN	5
2 OMRÅDEBESKRIVELSE	6
3 BIOLOGISK VIKTIGE DELOMRÅDER	10
3.1 TORILLBEKK-MERRAHOLET	10
4 SAMLET VURDERING, NATURVERDIER	13
REFERANSER	14

1 Innledning og bakgrunn

Det aktuelle området er et reguleringsplanareal (fig. 1) ved Jønnbu på Lifjell. Det er regulert til alpinområde for løypenedfart/heistrasé, men reguleringsplanen er fra 1993, og utbyggerne har varslet ny reguleringsplan. For å få bedre kunnskapsgrunnlag mht naturmangfold i området ifbm behandlingen av reguleringsplanen, har Bø kommune engasjert BioFokus for å utføre biomangfoldundersøkelser i planområdet. Prosjektet kom i gang etter henvendelse fra Bø kommune (ved Kari Verpe Hynne) 19.5.2011.

Arbeidet er utført ved feltundersøkelse, avgrensning og beskrivelse av naturtypelokaliteter, og samlet vurdering av verdi for biologisk mangfold. Fokus har vært å identifisere arealer viktige for biologisk mangfold. Feltarbeidet ble gjennomført 29.5.2011. Hele området ble da befart. Det var noe tåke og til dels kraftig regnvær, uten at dette skapte større vanskeligheter for feltarbeidet (bortsett fra at leiting etter arter ble noe amputert (men det er uansett begrenset potensial for spesielle/sjeldne arter i området)).

Metodikken følger DNS naturtypesystem (DN-håndbok 13, 2006). Det ble funnet ett område med biologiske verdier på nivå sterk lokal (C+) til svak viktig verdi (B-). Avgrenset og beskrevet naturtypelokalitet vil bli implementert i forestående naturtyperapportering for Bø kommune (Hofton 2011 in prep), og etter hvert lagt inn i Naturbase.

Artskart og Naturbase ble sjekket 6.6.2011. Det er ingen naturtypeinformasjon fra området (Naturbase 2011, Kiland & Tinnes 2007). På Artskart ligger det inne mange observasjoner fra Jønnebu-Lifjellstua og nærliggende områder. I nyere tid gjelder det en rekke fugleobservasjoner (stort sett vanlige arter) og noen vanlige sommerfugl. Av karplanter er det lange lister fra Lifjellstua og Jønnebu etter et besøk av Johannes Lid i 1959. Han fant da bl.a. typiske og dels sjeldne engplanter på "Jønnebu, gamle stølen", inkludert marinøkkel, håndmarinøkkel, brudespore, småengkall. Per Sunding fant i 1956 granstarr "Jønnebu, Lifjell", en østlig art som er sjelden i Telemark. Av nyere karplante-funn ligger det inne kun lappvier fra nord for parkeringsplassen ved Lifjellstua.

Fig. 1: Reguleringsplanområdet og undersøkelsesområdet (stiplet strek)

2 Områdebeskrivelse

Området ligger på Lifjell i Bø kommune, nærmere bestemt omtrent fra Lifjellstua i vest nedover til slalåmbakken nedenfor Jønnbu i øst, rett nord for "hovedveien".

Området har for det meste form som et langstrakt søkk som faller ned mot øst. Ganske mye av arealet preges av nyere tekniske inngrep. Flere grusveier/hytteveier krysser søkket, og det ligger også noen hytter innenfor planområdet. Det er relativt nylig ryddet ei 10-20 meter brei gate ned gjennom det meste av planområdet (figs. 5-7). Enkelte steder var det lagt opp jordmasser helt nylig.

Ovenfor Jønnbu er det fuktig, dels myrlendt fattig vegetasjon med vierkratt, røsslyng og dvergbjørk i bunnen av søkket, og med fattig, yngre fjellskog av gran og bjørk på kantene (utenfor den hogde gata) (fig. 4).

Lisida nedenfor Jønnbu og mot slalåmbakken er ikke påvirket av inngrep i nyere tid. Her står grandominert skog. Rundt Jønnbu er det mest fattig fjellgranskog av blåbærtype, middelaldrende og tydelig preget av tidligere tiders seterbruk. Ned for Jønnbu er det gjengroende setermark, der skogen har tatt tilbake det som tidligere var mer åpent terreng (fig. 8). Her er i dag yngre gran-bjørk skog og små restarealer av beite-engflekke på åpninger i skogen med rester av engflora (kun trivielle arter). Små beitemarksflekke opp mot veien virker også trivielle. Karplantefunn av Johannes Lid i 1959 (Artskart 2011) (bl.a. marinøkkel, håndmarinøkkel, brudespore) indikerer klart at det tidligere har vært viktige beitemarkskvaliteter her tidligere).

I lisida litt nedenfor Jønnbu kommer en inn på et belte med rikere bergarter (trolig amfibolitt), noe en straks merker ved at det blir skarp overgang til rikere skogsamfunn. Frodig småbregneskog har her stor utbredelse, med høgstaudeskog i søkkene, og i en bratt skråning rik høgstaudeskog med mange næringskrevende arter (og en del løvtrær) (fig. 13-15). Der terrenget flater ut mot bunnen av et lite søkk i Merraholet er det også en noe spesiell sumpskogsutforming (rik "sigevannsumpskog" med gran og bjørk) (fig. 14).

Torillbekk danner ei lita, men ganske markert, nordøstvendt bekkekløft sør mot slalåmbakken, med fuktig halvgammel granskog og en markert fjellvegg på nordsiden (figs. 10-12). Her er det frodig høgstaudeskog på nordsiden og i bunnen, og fattigere blåbærgranskog på sørsiden av bekken.

Skogen i området er tydelig sterkt preget av tidligere tiders gjennomhogster. Den er middelaldrende til "halvgammel", mangler biologisk gamle trær, og det er lite død ved (og da bare i tidlige nedbrytningsstadier). Enkelte grove og gamle seljer er viktige nøkkelementer (finnes spredt i området, både langs Torillbekk (fig. 11, til venstre i bildet), i lisida, og ett tre også rett ned for Jønnbu).

Fig. 2. Jøn nbu. Planområdet ligger bak bygningene, både vestover (oppover til venstre) og østover (nedover til høyre).

Fig. 3. Øverste (vestre) del av planområdet.

Fig. 4. Skogen på sidene av den hogde traséen er relativt ung.

Figs. 5-7. Det er hogd ut en 10-20 meter brei trasé gjennom mye av området.

Fig. 8. Ned for Jønnebu er det gjengroende setermark, med engrester på åpninger i skogen.

3 Biologisk viktige delområder

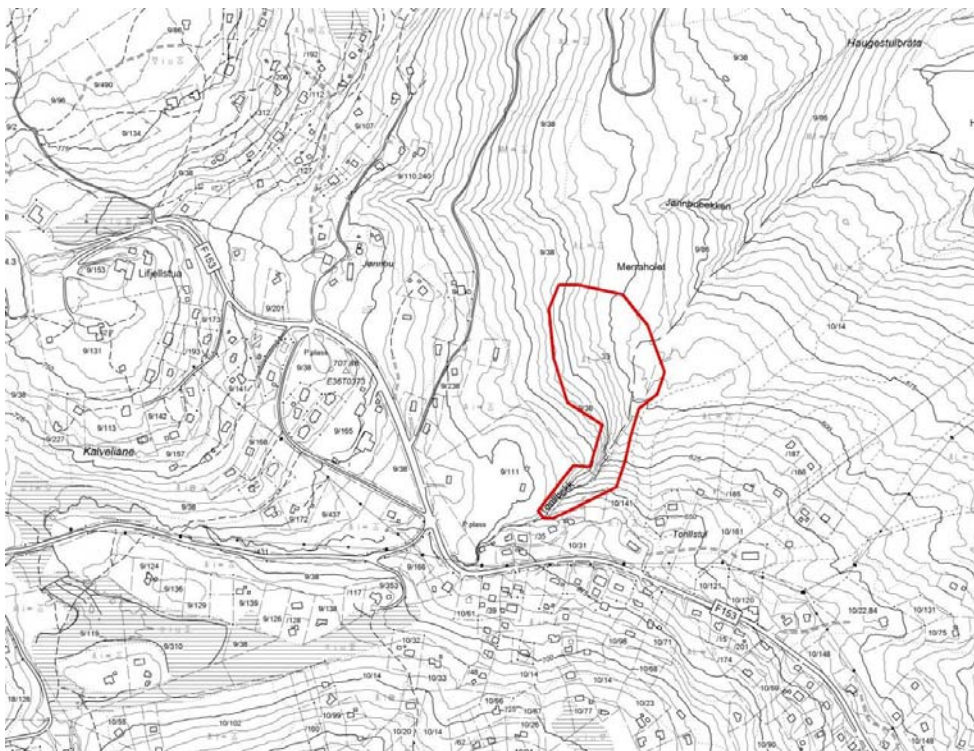

Fig. 9. Naturtypelokaliteter kartlagt ved Jønnbu på Lifjell 2011.

3.1 Torillbekk-Merraholet

Referansedata

Kommune:	Bø (Telemark)	Naturtype:	Gammel granskog (70%), Bekkekløft (30%)
Dato feltreg.:	28.5.2011	Veg. sone:	MB
Registrant:	Tom H. Hofton	Høydelag:	ca. 590-660 moh.
Kartblad N50:	1613 I Bø	Areal:	30,2 daa
UTM (sentral):	NL 014 929	Verdi:	C (B-)

Områdebeskrivelse

Innledning: Undersøkt av Tom H. Hofton (BioFokus) 28.5.2011 på oppdrag for Bø kommune ifbm oppdatering av reguleringsplan.

Beliggenhet, naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nedenfor Jønnbu på Lifjell, og består av ei nordøst- til østvendt liside og ei lita nordøstvendt bekkekløft rett nord for slalåmbakken.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Et belte med rik berggrunn (trolig amfibolitt) stikker fram i lisida, noe som gir opphav til rike skogsamfunn, med et skarpt skille mot fattig skog ovenfor Jønnbu. Lia er grandominert, men stedvis med innslag av noe selje, rogn, bjørk. I øvre nordre del er det frodig småbregneskog (med små våte forsenkninger med bl.a. grøftesoleie og maigull), som i våte søkk går over til høgstaude-skog. I bratte skråninger kommer det fram rik høgstaude-skog med arter som taggbregne, skogsvinerot, turt, tyrihjel, skogstjerneblom, lundrapp, stornesle og tannrot. Nedover i lia flater terrenget ut, og her er det en noe spesiell utforming av rik, overrislet sumpskog med gran og bjørk. I bekkekløfta løper en fjellvegg (skifrig, moderat rik) på

nordsiden. Her er det frodig høgstaudegranskog og fuktig relativt rik bekkekantvegetasjon på nordsiden, blåbærgranskog på sørsiden. Opp mot Jønnbu (utenfor lokaliteten) er det gjengrodd setermark; yngre gran- og bjørkeskog i mosaikk med små åpninger/engrester med triviell engflora.

Skogen er middelaldrende til halvgammel aldersfase- og sein optimalfaseskog, i nord nokså ung og homogen, tidligere betydelig plukkhogstpåvirket. Trærne er av midlere dimensjoner, biologisk gamle trær mangler, og det er relativt lite død ved (utelukkende i tidlige nedbrytningsstadier). Derimot inngår noen grove gamle seljer.

Artsmangfold: Karplantefloraen er relativt rik, men stort sett med bare vanlige arter. Lokalt interessant er tannrot, som her går uvanlig høyt over havet, ikke minst med tanke på forekomst i fuktig, østvendt granskogsløp. Særlig i bekkekløfta er skogen fuktig, og her er mye skjeggjav, men det ble ikke sett uvanlige arter (kun vanlige *Bryoria spp.* og *Usnea spp.*). Bergveggen har et visst potensial for interessante arter (kanskje mest mht moser). Artsmangfoldet er samlet sett relativt ordinært, og potensialet for sjeldne/rødlistede/spesielle arter begrenset.

Verdivurdering: Området markerer seg med (1) rik lise med frodig flora (men uten spesielle arter), og (2) lita bekkekløft med stabilt fuktig, eldre granskog og større fjellvegg. Det er imidlertid ikke snakk om sjeldne skogsamfunn, og skogen er betydelig påvirket av tidligere tiders plukkhogst (og mangler i stor grad naturskogs kvaliteter). Lokaliteten vurderes som lokalt viktig (verdi C) fordi det er variert og har rike skogtyper, og selv om kvalitetene er begrensede er området trolig blant de mest interessante i utbyggsområdene på Lifjell.

Forvaltning: Fri utvikling (ingen inngrep) vil være optimalt for best mulig ivaretagelse av naturverdiene.

Fig. 10. Bekkekløfta langs Torillbekk, med fjellvegg på nordsiden.

Fig. 11 (venstre). Fuktig granskog langs Torillbekk
Fig. 12 (høyre). Rik skog på nordsiden av Torillbekk.

Fig. 13. Frodig granskog nord i lokaliteten.

Fig. 14. Rik sumpskog på ei lita flate i midtre del av lokaliteten.

4 Samlet vurdering, naturverdier

Utenfor den avgrensede naturtypelokaliteten dekkes planområdet utelukkende av trivielle og fattige vegetasjonstyper som er svært vanlige i mellom- til nordboreal sone i regionen. Skogen er i tillegg relativt ung, og mangler naturskogskvaliteter. Dessuten er området sterkt påvirket av ulike typer tekniske inngrep. Utenfor naturtypelokaliteten har undersøkelsesområdet derfor svært små/ingen naturverdier, og er biomangfoldmessig fattig.

Naturtypelokaliteten utmerker seg ved å ha klart rikere skog enn i resten av området, med frodig småbregneskog, mye høgstaudeskog, og også et lite parti rik sumpskog av en noe spesiell utforming. Her er også ei lita, men markert bekkekløft med fuktig eldre granskog, og en større fjellvegg. Skogen er imidlertid ikke spesielt gammel, og naturskogskvalitetene (dvs egenskaper som biologisk gamle trær, mye død ved, lang kontinuitet i slike elementer) og artsmangfoldet knyttet til slike elementer, er dårlig/mangler.

Området er på ingen måte sammenliknbart med de viktigste skogarealene som er kjent i Bø, dvs. rike lavlands-blandingsskoger, og en rekke klart mer verdifulle skoglokaliteter finnes i kommunen (også av fuktig, rik granskog og bekkekløft).

Lokaliteten har i første rekke naturverdi på (sterk) lokalt nivå (C+ til B-), siden det ikke er snakk om regionalt eller nasjonalt sjeldne/spesielle naturtyper eller arter. Selv om kvalitetene er moderate er området imidlertid å betrakte som et restareal som antakelig holder noe av den mest interessante naturen i nærområdet til utbyggingsområdene på Lifjell.

Det er ikke registrert rødlistearter i undersøkelsesområdet.

Fig. 15. Rik høgstaudeskog i brattlia nord i lokaliteten.

Referanser

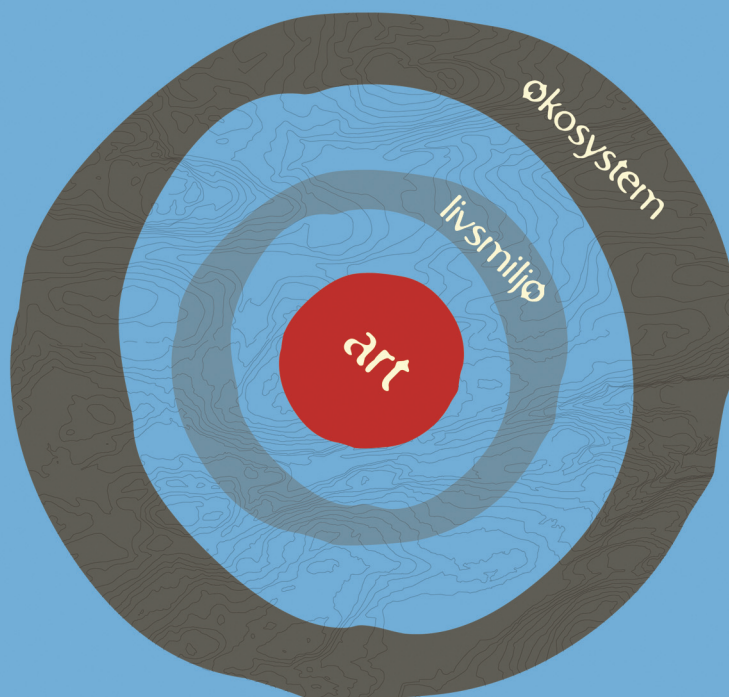
Artskart 2011. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett.
<http://artskart.artsdatabanken.no/>

Direktoratet for Naturforvaltning 2006. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13, 2. utg.

Hofton, T.H. 2011 (in prep). Nykartlegging og reinventering av naturtyper i Bø kommune (Telemark) 2010-2011. BioFokus-rapport 2011-XX.

Kiland, H. & Tinnes, T.O. 2007. Naturtypekartlegging i Bø kommune 2003-2005. Faun Naturforvaltning AS og Agder-Telemark Planselskap AS.

Naturbase 2011. Direktoratet for naturforvaltning, internett.
<http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn/>

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir en digital rapportserie som heter BioFokus-rapport, <http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>

Gaustadalléen 21
0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8209-154-1

BioFokus-rapport 2011-18